

31. Ağustos. 1963 - Cumartesi

Boğaziçi üzeri Boğaz'a bir gezinti yaptım. Dönüşte Kadıköy'e gectim. Hoca'ya telefon ettim.
- Neelerdesin ayol, dedi.

Acabadeni'e vardım. Hammefendi Ankaralı'dan dönmüş. Evde yolcu. Hoca'yla ballıonda oturdu. Hammefendi Ankaralı'da, Milli Eğitim Müsteşarı Nuri Kodamanoğlu ile görüşmüş. Hoca'nın litemplarından 50 ser fane daha alınması için hemen emir verilmiş. Kodamanoğlu, Hoca'nın mektubunu aldığı, memnun olduğunu söylemiş. (Nihat Adil niyetiyle İstanbul'a ayulunca Kodamanoğlu Müsteşar oldu. Hoca da tebrik için mektup yazmıştı. Kodamanoğlu bu mektuba gazdışı cevabı yazın Müdütü Namık Katoğlu ile göndermiş. Katoğlu İstanbul'a geldiği halde mektubu Hoca'ya vermemiş. Ancak bu defa telefon etmiş. Kodamanoğlu'nun selâmlarını ve teşekkürlerini bildirmiş. Bu Katoğlu'nun mukabelesi.) Kodamanoğlu şöyle demiş:

- Biz yeni adam olmayarak yetistik. Yeni Adam'dan bir misal alınmamız ne ihtiyacı karşılar? Hoca'ya bir çözümler bulmak gerekir.

Hilmi Ziya Ülken Ali Rıza Kocap'la görüşmüş. Kocap da Hoca'ya anlatmış. Hilmi Ziya Ülken bunu demiş: Hoca bazı şeylere ulaşmış.

Hoca şöyle diyor:

- Pek acık bir ifade değil ama.

Ben - Bazı halikatlere mi demek istemiş.

- Herhalde, pek acık değil.

Ben - Bana kalırsa ortada halikatlere ulaşan biri var. Ancak bu Hilmi Ziya Bey'in kendisidir. Fiyazi Partiler ve Söygeleşme adlı yeni kitabında geleneğin, mil-
liyet meselesine dokunuyor. Komünistam
kavramı olmaksızın beraber sizin görüşleri.
Bizle kesmen uygunluk halinde.

- Hilmi Ziya'nın bana kalırsa bir durumu yoktur.

Hattâ sempatisi vardır. Bizim tezlerimiz komünist
aydınlık getirmiştir. O, son günlerde mite-
madiken bu konular üzerinde düşünüyor olmalı.

Fadime hakkında:

- Son günlerde Fadime'nin yaptığı iki resim çok
beğenildi. Biri Hatemin resmi, biri de Lutfi'nin
försünüşü mü?

Ben - Försünüşüm. Hemen resimleri Fadime'nin maske-
sundan aldım getirdim.

- Birinde, Lutfi'nin içinde karaköler var.

Diğerinde de renkler çok zengin. Hatemininki
daha sürrealist.

Ben - Fadime'nin resimlerinde renkler çok zengin.

Bu onun zengin bir ruhu olduğunu gösteriyor.

- Son zamanlarda şu de yazıyor. Herhangi
günler değil.

Ben - Prens Sabahattin'in Zoşyolojiyle ilgisi nedir?
- Fransa'da F. col des Roches adlı okullar vardı.
İngilterede de bunlara benzer okullar vardı. Kökü
Almanya'dan çıkmadı. Temeli ferdçilidir.
Le Play'den müthendir.

Ben - C. O. Tütengil Köy Enstitüleri fikrinin Prens
Sabahattin'in teşrikinden çıktığını yazmış. Daha
önce de size söylemiştim. Osman K. Akol da bu
fikirle İsmail Mahir efendiye maletmişti.

- Hiç Baltacıoğlu'dan bahseten yoktur. Sizden
bir ricam var. Beyazıt Kütüphanesine gidin.
"Maarif İslahatına dair Lâyhalar" adlı kitabı
bulun. Orada benim bir raporum vardı. Müş
evasını örnek bölge olarak alı. Kolonize
eder. Maalesef bu kitap bende yok -

~~Qiya Föhr~~

- Efendim, kuraları gettirik. Ben Flâziğe
gidiyorum.

- Sizin için faydalı olabilir. Ben Flâziğe
götmedim. Siz oradayken gelmek isterim.

- İyi olur. Ben füneyi hiç görmedim. Diyar-
bakır'a da yolum. Ziya Föhr'ün müşellini de gör-
bileceğim. Aleviler varsa inceleme yapabiliyim.
Biri de gelenek kronuyla ilgili bilgiler top-
layabiliyim. Zamanımı adlı bir kitap buldum,
okuyorum. İtaasyadan buşüne intilaleden
din gelenekleri olduğunu düşünüyorum.

- Abdüllah'ın iman ciddicalıdır. . . .

- Ziya Föhr'ün ölüm yıldönümünü yaklaşıyor. Yeni
adamlar da yazı yayınlamak işi olur.

- Ne zaman? Yapabiliyiz. Giza Gölalp manzume yazmıştı. İstediğim gibi yazmıştı. Sosyolojide de Durkheim'i aşmamıştı. Matematik bir zekası vardı. Felsefe yapamamıştı.

Ben - Estetik zevki yok, herhalde.

Baltacıoğlu - Bu levhayı yeni Adanla boydunuz.
"Terbiye etmek yok, terbiye olmak vardı."

Ben - Jean - Jack Rousseau - Terbiye Felsefesi adlı kitabını Fransızlar alıp Fransızcaya tercüme etmeliler.

- Yapmazlar. Refia Şemin İsviçre'de öğrenci iken benimle mektuplaştı. Çapıta'da bu kitabı çok ilgiyle bulmuş. Refia Şemin'e bu kitabı benim elbasta bulmuş. Bu kitabı mecmualarında yayımlamak istemiş. Ancak, yazıp yayımlayamadan öldü.

Baltacıoğlu - Roman Sanatı (XIII. asr - Fransız sanatı) Türk sanatının etisiyle doğmuştur. Hıristiyan etisiyle gövde sanatı haline gelmiştir. Bu sanata ben yeni varyasyonum. Henüz yazmadım. Dil. Tar. Coğ. Felse. Mecmuasında bir Alman da aynı şeyleri yazdı.

Freud hakkında;

Ben - Freud gayrimuamir temeli olarak libidoyu alıyor. Fakat bu düşünce, Yunanlılarda ve Antropalılarda erodan başta gelmesinden doğduğudur. Freud Türk & sanatın inceleyebilmiş olsaydı libidonun yalnız başına gayrimuamir kaplayamadığını görecekti.

Baltacıoğlu - Freud'da sosyoloji tarafı yoktur. Jung, özellikle Bernard Haid bu bakımdan önemlidir.

Ben - Jung olmasaydı. Bernard Haid'ın Deliliğin Psikolojisini okudum. Siz geleneklerin gayrimuamirde yerleşmesini gösterdiniz. Ayrıca şehsiyetin biyopsikolojik ve sosyal bir bütün olduğunu tezini öne sürdünüz. Dinin, dilin, sanatın köklerinin gayrimuamirde olduğunu açıkladınız. Freud'da bunlar yok. Ancak, insan düşünmüyor. Bir çok adetler zamanla kayboluyor da gelenekler yaşıyor? Bunun bir sebebi olmalı.

Baltacıoğlu - Adetler toplum tipini değiştirdikçe formını bitirmiş oluyor. Geleneklerin özelliği çok yaygın olması.

Ben - Bir de gayrimuamir çok derinliklere işlenmiş olması. Okudu ki, aslında toplumdan topluma kusaktan kusaja devrediliyor.

Doğunun kontrolü hakkında :

Baltacıoğlu - Doğum kontrolü işi ne oluyor?

Ben - Kişi hürdür, diyolar. Öyleyse istediği sayıda çocuğa sahip olma hakkı da olmalıdır. Her aile besleyebileceği sayıda çocuk yapar, bildidir. Kişi başına düşen milli gelir azalmamış diye böyle bir tedbir bulmuşlar.

- Çok yanlış. Nüfus sıklığı artmayan bir memleketle kalkınma olmaz. Nüfus arttıkça hayat mücadelesi de şiddetlenir. Genimlemeler aramaya, bulunur mu? Doğunun kontrolü işi ancak tembelle insanın politikasıdır.

Ben - Nüfus sıklığı arttıkça değeri ile değersiz de ~~bu~~ iyice ayrılabilir hale gelir. F. linden iş gelenler memleketle halem olur.

Surreal ve nonfigüratif hakkında;

Ben - Benim kafamda nonfigüratif fikri kesin, belirli bir hale gelmiş değil.

Baltacıoğlu - Nonfigüratif tabiat, şekillerinden uzaklaşmak demektir. Renklerin veya çizgilerin kompozisyonudur. Bir resim dekor. Arabeskler gibi, giderek bir dekor sanatı olabilir. Surrealizm ise tabiatteki şekillere sadık kalamaz, halmalı suretiyle yapılan bir çalışmadır. Ancak, bu şekiller ~~bu~~ ressamın ruhuyla bütünlenir, idealize olur. Renklerde öyle. Fadime, Hatice'nin portresinde yeşil de kullanmış. ^{Kullanmış} Bu çeşit renkleri tabiatla olmayan renkler. Fotoğraf insanın bir anını tesbit eder. Onda, yalnız dış görünüşüyle. Halbuki bir portre bütün bir kişiliktir. Biyopsikoloji ve sosyal değerleriyle tam bir insandır. Bu insanın bütün kişiliğini, uzun bir zaman süresi içinde ifade eder. Ressamın iç dünyasıyla bu kişiliği birleştirir.

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlere İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tanhisi

Ismayıl Hakkı Baltacıoğlu Koleksiyonu

BLTOZN0100301